
SZÖVEGÉRTÉS-SZÖVEGALKOTÁS „B”

4. ÉVFOLYAM

VIZUÁLIS NEVELÉS

A tojás	2
A fa	6
A víz mozgása	9
Farsangi szokások	14
Az agyag	17
Látvány és benyomás	21
Felületek	25
Mesevilág	29

KÉSZÍTETTE: KÁLMÁN KATALIN

A TOJÁS

Készítette: Kálmán Katalin

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA Szövegértés fejlesztése, ismeretterjesztő szöveg feldolgozásával, tojásfestési technikák megismerése

IDŐKERET 15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY 9–10 éves korosztály

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK **TÁGABB KÖRNYEZETBEN:**
magyar nyelv és irodalom – értő olvasás, beszédképesség

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:
vizuális kultúra

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

Díszített tojásokat ábrázoló képek, képeslapok gyűjtése, rendszerezése

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a szövegekből megismert tojásfestési technikák kipróbálása, alkalmazása, más tojásdíszítési eljárások, motívumok gyűjtése; lehetőség szerint a témához kapcsolódó kiállítás megtekintése, húsvéti dalok éneklése

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

TANULÁST SEGÍTŐ KÉPESSÉGEK:

figyelem, emlékezet, gondolkodás, lényegkiemelés, szókincsfejlesztés

AJÁNLÁS:

A húsvéti ünnepkörhöz kapcsolódva, az ünnepi hangulat megteremtéséhez javasoljuk. A modul megvalósítását abban az időszakban javasoljuk, amikor dupla rajzóra van. Fontos a csoportmunkára alkalmas térelrendezés.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontjai a feladatokban való részvétel, a megegyezésen alapuló helyes feladatmegoldás. A sikeres megoldások kiemelése.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: kb. 4 perc

„**Jut eszembe**” A tanító, „Jut eszembe a tojásról” kijelentéssel indítja az asszociációs játékot. A diákok elmondják az erről eszükbe jutó fogalmakat.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: asszociációs készség, fantázia

MUNKAFORMA: frontális

II. TOJÁSDÍSZÍTÉSEL KAPCSOLATOS HAGYOMÁNYOK

TERVEZETT IDŐ: kb.10 perc

1. A tanító felolvassa a gyerekeknek a tojás ősi kultuszáról szóló rövid szöveget.
2. Minden csoport kap egy tojásfestési technikát ismertető rövid szöveget. A szöveg megismerése után a csoportok lejegyzik a díszítési eljárás szükséges kellékeit, esetleg a fontosabb lépéseit. A csoportok beszámolnak társaiknak az olvasottakról, s felsorolják a szükséges eszközöket.
A csoportok beszámolói után az osztály közösen kiválaszt egy-két technikát, amit szívesen kipróbálna.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szövegértés, lényegkiemelés

MUNKAFORMA: csoport

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1-2 perc

Az osztály munkájának vizsgálata, összehasonlítása

A gyerekek beszámolnak róla, hogy mennyire keltette föl az érdeklődésüket az olvasott szöveg, kaptak-e új ismeretet, mennyire sikeresen oldották meg a feladatot.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás, önismeret

MUNKAFORMA: frontális

MELLÉKLETEK

Tanítói melléklet

A tojás az élet jelképe. A tojásfestés nagyon régi, mintegy 2000 éves múltra tekint vissza; az irániak és kínaiak szokásaiban is megtaláljuk. A tojásra festett ábráknak céljuk és jelentésük volt, például a betegségek, ártó szellemek távol tartása vagy jó kívánságok kifejezése. A hímes tojásnak megkülönböztetett búverőt tulajdonítottak elődeink, hittek gyógyító- és varázserejében. Az ősi elemeket hordozó díszítmények nemcsak az esztétikus megjelenést szolgálták, hanem a tojás varázserejét is növelték. A vallási szertartásokban is jelen vannak olyan jelképek, mint az ételszentelés és tojásszentelés.

Tanulói melléklet

A levélrátétes tojásdíszítés

Gyűjtsünk petrezselyemlevelet vagy más apróbb, érdekes alakú levélkéket. A megmosott tojásokra vízzel tapasszuk fel a kiválasztott leveleket, majd a tojást szorosan burkoljuk be nejlonharisnyával. Hagyma héjából erős színű főzetet készítünk. Ebbe tesszük a tojásokat, és lassú tűzön kb. 15 percig főzzük. Kis pihentetés után a levet öntsük le róla, hideg vízzel öblítsük le a tojásokat, csomagoljuk ki, azután szalonnabőrrel fényesítsük ki.

A márványozott tojás

A megmosott tojásokra cérnával hagymahéjakat kötözünk úgy, hogy az egész felületet beborítsa. Az így bebugyolált tojásokkal hasonló módon járunk el, mint a levélrátétesnél. Minél több apró hagymahéjat kötözünk rá, annál szebb lesz a tojás. A növényi tojásfestékeknek nagy előnyük, hogy az egészségre teljesen ártalmatlanok, könnyen hozzáférhetőek, és egy fillérünkbe sem kerülnek.

Csepegtetett tojás

A batikoláshoz hasonló módszer. Gyertyával apróbb-nagyobb pöttyöket vagy pöttyökből kialakított mintákat kell csöpögtetni a tojásokra. Miután a viasz megdermedt, az egészet hideg festékbe vagy erős hagymahéjból készült, lehűtött főzetbe helyezzük. A viasz helyén fehér pöttyök maradnak. Miután a tojás többi része már megfelelő színű lett, kicsit fölmelegítjük. Ezután már letörölhető róla a viasz. Szalonnabőrrel és száraz vászonnal átdörzsölve szép fényes lesz.

Karcolt tojás

Minél sötétebb színű a tojásfesték, annál jobban elüt a karcolat fehérsége a színes háttértől. Kés hegyével vagy tűvel lehet rákarcolni az előre megrajzolt vagy saját fantáziára bízott virágmintát, geometriai formát a már megfestett tojásra. Célszerű előbb egy próbatojáson gyakorolni, és a kést konyharuhába tekerni, hogy csak a hegye látsszon ki, így nem csúszik meg olyan könnyen.

Írott mintás tojások

A tojás felületére az íróka segítségével viasszal felrajzoljuk a mintákat. Az íróka (keszice) igen egyszerű kis szerkezet. Ebben a kis „vályúban” olvasztjuk a viaszt a gyertyaláng fölött, így folyamatosan írhatunk vele, illetve gyorsan pótolhatjuk, ha kifogy. Mindig égjen mellettünk a gyertya, így tudunk folyamatosan dolgozni. A megírt tojásokat hideg hagymalébe rakjuk, s amíg erős színe nem lesz, benne hagyjuk. A megfestett tojásokat kicsit fölmelegítjük, ezután már letörölhető róla a viasz. A viasz helyén szépen látszik a megírt minta. Szalonnabőrrel és száraz vászonnal átdörzsöljük, így szép fényes lesz.

Ragasztásos technika

Jól kenhető, de sűrű ragasztóra van szükségünk ehhez a technikához. A mintákat a ragasztóba mártott ecsettel „fessük fel” a tojásokra. Ezután szórjunk rá mákot, vagy óvatosan hempergessük meg benne, hogy a ragasztó ne kenődjön el. Mák helyett apró szemű gyöngyöt is használhatunk. Miután megszáradt a ragasztó, akkor is óvatosan bánjunk vele, mert a mákszemek vagy a gyöngyök könnyen lepereghetnek a tojásról.

A FA

Készítette: Kálmán Katalin

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Szövegalkotási képesség fejlesztése
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – szövegalkotás SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: vizuális kultúra – növények élete AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: tanulmányi séta, egy fa megfigyelése, körüljárása AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: az élmények vizuális megjelenítése; egyéb elképzelt történetek írása egy fa életéből
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	Megfigyelés, beleérző képesség, fantázia, írásbeli és szóbeli kifejező-készség

AJÁNLÁS:

Ősszel vagy tavasszal ajánlott a modul megvalósítása, mert akkor a fákon az életjelenségek is jobban megfigyelhetők.

A modul megvalósítását abban az időszakban javasoljuk, amikor dupla rajzóra van.

Fontos a csoportmunkára alkalmas térelrendezés.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontjai a feladatokban való részvétel, a megegyezésen alapuló helyes feladatmegoldás. Feltétlenül kiemelendők a kreatív megoldások.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: 2-3 perc

Drámajáték

A tanító megkéri a gyerekeket, hogy képzeljék el, milyen élete lehetett a meglátogatott fának. Fölhívja a gyerekek figyelmét, hogy bár a fa mindig ugyanazon a helyen áll, mégis milyen sok érdekes dolog történhet hosszú élete alatt.

Egy pici csöndes elmélyülés után felteszi előbb az első, majd a második kérdést:

– Mi lehetett a fa legboldogabb pillanata?

– Mi lehetett a fa legszomorúbb pillanata?

A gyerekek röviden elmondják elképzeléseiket.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: fantázia, szóbeli kifejezőkészség

MUNKAFORMA: frontális

II. HA A FA MESÉLNI TUDNA...

TERVEZETT IDŐ: kb. 10-12 perc

A gyerekek párban dolgoznak. Minden pár lapon kapja meg a szöveget, mely egy fa életéből, a fa nézőpontjából figyelve mesél el egy történetet. A történet befejezése hiányzik, ezt kell a gyerekeknek kiegészíteniük néhány mondattal. A munka befejeztével néhányan felolvassák megoldásukat az osztálynak. Megbeszélhetik, hogy vajon ez milyen érzéseket válthatott ki a fában. Azokat az írásokat, amelyeket idő hiányában nem sikerült fölolvadni, elhelyezhetik a táblán vagy más jól látható helyen, hogy a gyerekek elolvashassák.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szövegértés, szövegalkotás, fantázia

MUNKAFORMA: páros

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1-2 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogy sikerült-e beleképzelni magukat a fa helyébe, milyen érzéseket keltett bennük a szöveg. Mennyire sikeresen oldották meg a feladatot.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás. önismeret

MELLÉKLETEK

Olvassátok el a történetet! A befejezése hiányzik. Találjátok ki, vajon hogy végződött?!

Elképzeléseketek írtok le néhány mondatban!

Egy átlagos hétköznapi nyári napnak indult, úgy tűnt, eltikkadok a nagy melegben.

A közelben egy kis gyerekcsapat számháborúzott. Egészen idáig elhallatszott vidám kiáltozásuk. Az égbolton azonban egyre komolyabb felhők gyülekeztek, bár a nap még mindig sütött. Egyszer aztán elsötétedett az ég, s a vihar félelmetes szele már itt is volt. Ahogy elkezdte cibálni a lombomat, már az ég csatornái is megeredtek. De nem is akárhogy, mintha csak dézsából öntenék.

A gyerekek nekiiramodtak, amikor a szél feltámadt, de a tisztás szélén álló kis bokor mögött lapulva ott maradt egy kisfiú. Mire észbekapott, már szakadt is az eső. A bokor kicsi volt, az eső ellen nem nyújtott menedéket. Kétségbeesetten nézett szét, hogy mitévő legyen.

Én már szép kort megértem, de ilyen vihart bizony én sem gyakran láttam.

Nagy, terebélyes lombomat úgy szaggatta a szél, mintha le akarná tépni. A kisfiú úgy érezte, talán nálam mégis menedéket talál. A közeli bokortól odafutott hozzám, s a törzsemen lévő jókora hasadékba próbált behúzódni...

A VÍZ MOZGÁSA

Készítette: Kálmán Katalin

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Szókincsbővítés, szövegalkotás a víz mozgásához kapcsolódóan
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – beszéd-készség, szövegalkotás SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: vizuális kultúra – a víz AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: Valamilyen természetes víz (patak, tó, folyó) megfigyelése tanulmányi séta alkalmával AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: A víz mozgását ábrázoló kép készítése, tárlatlátogatás
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	TANULÁST SEGÍTŐ KÉPESSÉGEK: figyelem, emlékezet, kreativitás, szókincsfejlesztés, kifejező-készség

AJÁNLÁS:

A II./A változatát olyan osztályoknak ajánljuk, akiknek a szókincsük még nem elég árnyalt, s a szóbeli kifejező-képességük fejletlenebb.

A modul megvalósítását abban az időszakban javasoljuk, amikor dupla rajzóra van.

Fontos a csoportmunkára alkalmas térelrendezés

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontjai a feladatokban való részvétel, az együttműködés és a kreativitás. Feltétlenül kiemelendők az ötletes megoldások.

TÁMOGATÓRENDSZER:

Szóforgó

A csoport tagjai az óramutató járásával egyező irányban sorban elmondják egymásnak a gondolataikat, egy-egy résztvevő beszédidejét meg lehet határozni.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: 4-5 perc

Zenehallgatás

Smetana: *Moldva* című darabjának kb. 2 perces részletét hallgatja meg az osztály. A zenehallgatás után a gyerekek mondják el, hogy milyen érzéseket keltett bennük a zenerészlet! Milyen képet idézett fel bennük? Milyen helyszínt képzeltek el?...

A tanító csak ezután árulja el, hogy mi a mű címe.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, szóbeli kifejezőkészség, fantázia, beleérző képesség

MUNKAFORMA: frontális

II. SZAVAK-MONDATOK

TERVEZETT IDŐ: 8-10 perc

A)

1. Szavak válogatása

A csoportok feladatlapot kapnak, melyen a vízzel kapcsolatos szavak vannak felírva. Ezekből kell kiválogatniuk s aláhúzással jelölniük azokat a szavakat, melyek a víz mozgásával kapcsolatosak.

2. Szavak mondatba foglalása

A válogatás után minden csoport írjon 3-4 olyan mondatot, amely egy folyó, tó, tenger vagy valamilyen természetben található víz mozgásáról szól. A feladat befejezése után a válogatás eredményét közösen ellenőrzik, majd a csoportok felolvassák mondataikat az osztálynak.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: gondolkodás, fantázia, szövegalkotás

MUNKAFORMA: csoport

B)

1. „Szóörvény”

A játék csoportok között zajlik, s a szóforgó szabályainak megfelelően egy-egy olyan szót mondanak, melyek a víz mozgásával kapcsolatosak. Egy-egy csoport addig marad játékban, amíg újabb igét tud mondani.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: gondolkodás, fantázia, szóbeli kifejezőkészség

MUNKAFORMA: frontális

2.

A válogatás után minden csoportnak kell írnia 3-4 olyan összefüggő mondatot, amely egy folyó, tó, tenger vagy valamilyen természetben található víz mozgását írja le. A feladat befejezése után a válogatás eredményét közösen ellenőrzik, majd felolvassák mondataikat az osztálynak.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: gondolkodás, emlékezet, fantázia, szövegalkotás

MUNKAFORMA: csoport

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: 1-2 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogy a zene és a szavak mennyire tudták felidézni bennük a természetes vizek mozgását, volt-e olyan szó, amivel most ismerkedtek meg.

Az értékelés főbb szempontja a csoportmunkában való részvétel, munkamegosztás, sikeres feladatmegoldás.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás. Önismeret

MUNKAFORMA: frontális

MELLÉKLETEK

II. A)

1. *Olvassátok el az alábbi szavakat, és húzzátok alá azokat, melyek a víz mozgását fejezik ki!*

csillog, hullámszik, sima, áramlik, csapkod, zöld, tajtékos, fénylik, csordogál,
örvénylik, zúdul, zavaros, friss, áttetsző, csobog, szikrázó, folyik, morajlik,
csörgedezik, jéghideg, haragos

2. *Írjatok 3-4 mondatot valamilyen természetes víz (patak, folyó, tó, tenger...) mozgásáról! Használjátok fel az aláhúzott szavakat is!*

II./B)

Írjatok 3-4 összefüggő mondatot valamilyen természetes víz (patak, folyó, tó, tenger...) mozgásáról!

Idézzétek föl az előző játékban elhangzott kifejezéseket, s használjátok fel azokat is!

FARSANGI SZOKÁSOK

Készítette: Kálmán Katalin

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA Beszédértés fejlesztése, a farsangi szokásokról szóló ismeretterjesztő szöveg feldolgozásával

IDŐKERET 15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY 9–10 éves korosztály

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK TÁGABB KÖRNYEZETBEN:
magyar nyelv és irodalom – értő olvasás, beszédképesség

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:
vizuális kultúra

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

I/B farsangi dal tanulása, régebben tanult dalok felelevenítése; farsangi felvonulásokat, maskarákat bemutató könyvek, képek, képeslapok gyűjtése

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

a szövegekből, gyűjtött anyagokból megismert jellegzetességek alapján jelmezek, álarcok tervezése; lehetőség szerint a témához kapcsolódó kiállítás megtekintése

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

TANULÁST SEGÍTŐ KÉPESSÉGEK:

figyelem, emlékezet, gondolkodás, lényegkiemelés, szókincsfejlesztés

AJÁNLÁS:

A modul megvalósítását abban az időszakban javasoljuk, amikor dupla rajzóra van. Fontos a csoportmunkára alkalmas tereprendezés

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontjai a feladatokban való részvétel, az együttműködés és a kreativitás. Feltétlenül kiemelendők az ötletes megoldások.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: 3 perc

A)

Saint-Saëns: *Az állatok farsangja* című darabjából a Finálé meghallgatása.

A zenei részlet után a gyerekek a zene hangulatát kifejező szavakat keresnek. A szavakat pergően, szóláncszerűen mondják.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, beleérző képesség, szóbeli kifejezőkészség

MUNKAFORMA: frontális

B)

Farsangi dal éneklése

Az osztály közösen elénekel egy farsanghoz kapcsolódó dalt. Pl. *Itt a farsang, áll a bál* vagy az *A, a, a, a farsangi napokba...*

A dal éneklése után megbeszélik, hogy milyen a dal hangulata.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, tiszta együtténeklés

MUNKAFORMA: frontális

II. FARSANGI SZOKÁSOK

TERVEZETT IDŐ: 12-15 perc

A tanító felolvassa vagy elmondja a gyerekeknek a farsangról szóló szöveget. Utána felteszi a következő kérdéseket:

1. Meddig tart a farsang?
2. Mikor vannak a legnagyobb farsangi mulatságok?
3. Hol van legnevezetesebb magyarországi alakoskodás?
4. Milyen híres karneválokról hallottál a szövegben?

A kérdések megválaszolása után a gyerekek kiegészítik saját ismereteikkel az elhangzottakat, elmondják saját élményeiket, tapasztalataikat. A gyűjtött képes anyagokat bemutatják, s megbeszélik, hogy mit tudnak ezekből felhasználni saját jelmezterveik elkészítésénél.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: beszédértés, szóbeli kifejezőkészség

MUNKAFORMA: frontális

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogy mennyire keltette föl az érdeklődésüket az elhangzott szöveg, kaptak-e új ismeretet.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás. Önismeret

MUNKAFORMA: frontális

MELLÉKLETEK

A tanító felolvassa az alábbi szöveget az osztálynak.

Vízkeresztől Hamvazószerdáig (január 6-tól február 13-ig) tart a farsangi idő. Már a középkorban is a vidámság, a mulatság időszakának számított. Ilyenkor tartották a legtöbb esküvőt, lakodalmat. A farsang csúcspontja a farsangot lezáró „háromnapokon”, a farsang farkán van. Ilyenkor vannak a legnagyobb mulatságok, a felszabadult életörömet hirdető játékok, utcai felvonulások. A farsangi ünnepkör legfeltűnőbb mozzanata a jelmezes-álarcos alakoskodás. Napjaink leglátványosabb farsangi alakoskodása a Mohácson lakó délszláv csoport busójárása. A busók fából faragott álarcokban jelennek meg, s próbálják elkergetni a telet.

Ennek az időszaknak másik elnevezése a karnevál. A mai napig őrzi hagyományait Európa leghíresebb karneválja a Velencei Karnevál, amely külföldről is nagyon sok látogatót vonz.

Brazíliában Rio de Janeiro a karnevál idejére a világ fővárosává válik. A világ legnagyobb ünnepére – a brazilok szerint – minden évben 300 ezer turista érkezik Rióba.

A húshagyó kedd esti bált követően elcsitulnak a zajos mulatságok, kezdetét veszi a nagybőjt.

AZ AGYAG

Készítette: Kálmán Katalin

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Szövegértés, szóbeli kifejező készség fejlesztése az agyagról szóló ismeretterjesztő szöveg feldolgozásával

IDŐKERET

15 perc

AJÁNLOTT KOROSZTÁLY

9–10 éves korosztály

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

TÁGABB KÖRNYEZETBEN:

magyar nyelv és irodalom – értő olvasás, beszéd-készség

SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN:

vizuális kultúra – anyagok tulajdonságai

AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK:

agyagból készült tárgyak, azok megformálásának, díszítéseinek megfigyelése, képek gyűjtése

AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK:

az agyag megmunkálása, alakítása, díszítési eljárások, motívumok kipróbálása; az elkészült munkák kiállítása

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

TANULÁST SEGÍTŐ KÉPESSÉGEK:

figyelem, emlékezet, gondolkodás, lényegkiemelés, szókincsfejlesztés

AJÁNLÁS:

A modul megvalósítását abban az időszakban javasoljuk, amikor dupla rajzóra van. Fontos a csoportmunkára alkalmas tereprendezés.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontjai a feladatokban való részvétel, az együttműködés és a kreativitás. A helyes megoldásokat a tanító emelje ki!

TÁMOGATÓRENDSZER:*Ki vagyok én?*

Egy gyerek kijön az osztály elé. A tanító a hátára tűz egy cédulát, amire föl van írva annak a tárgynak a neve, ami most ő lesz a játékban. Hátat fordít az osztálynak, hogy megmutassa a cédulát. Miután mindenki látta, s elolvasta, visszafordul, és megkérdezi: *Ki vagyok én?*

A gyerekek olyan információkat mondanak az adott tárgyról, ami nem árulja el rögtön, hogy miről is van szó, de apró lépésenként elvezet a megoldáshoz. Ezt a játékot adott témakörön belül érdemes játszani. Olyan tárgyak, meseszereplők közül érdemes válogatni, amiről mostanában tanultak, olvastak a gyerekek.

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: 3 perc

A) Tapintsd meg, mondd el milyen!

Minden csoport kap egy maroknyi agyagot. A tanító arra kéri a gyerekeket, hogy a csoportból egy gyerek fogja a kezébe, nézze meg, tapogassa meg, mondjon róla egy érzékelhető tulajdonságot, majd adja tovább. Így mindenki saját maga érezheti, érzékelheti az agyag látható, tapintható tulajdonságait.

Néhányszor körbemehet az agyag, amíg újabb tulajdonságokat tudnak mondani a gyerekek. Miután kifogytak a tulajdonságokból, az előre odakészített nedves ruhával, majd törölközővel megtörlik a kezüket.

A csoportok kiválasztanak három tulajdonságot, ami szerintük a legjellegzetesebb, s ezt az osztállyal is megosztják. Ezeket a szavakat föl is írhatja a tanító a táblára. Összevetik, hogy mennyire egyezett a csoportok véleménye.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: taktilis (tapintáson alapuló) észlelés, megfigyelés, szóbeli kifejezőkészség

MUNKAFORMA: csoport

II. MILYEN IS AZ AGYAG?

TERVEZETT IDŐ: 10–12 perc

1. Ismeretterjesztő szöveg olvasása (7-8 perc)

Igaz, vagy hamis?

A csoportok kapnak egy rövid szöveget, mely az agyagról szól. Miután elolvasták, közösen eldöntik, hogy a szöveg után olvasható állítások közül melyik igaz és melyik nem.

A feladatok megoldását közösen ellenőrzik.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szövegértés, lényegkiemelés

MUNKAFORMA: csoport

2. Játék (3 perc)

Ki vagyok én? A szövegben szereplő néhány tárgy kitalálása a *Ki vagyok én?* játékkal.

A tanító előre fölírja a következő szavakat egy-egy kis kártyára: mintázófa, égetőkemence, fazekaskorong, mintázó gyűrű

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szóbeli kifejezőkészség, lényegkiemelés

MUNKAFORMA: frontális

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: 1-2 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogy az olvasott szöveg nyújtott-e számukra új ismeretet, illetve hogy érzik, mennyire sikeresen oldották meg a feladatot.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás, önismeret

MUNKAFORMA: frontális

MELLÉKLETEK

Olvassátok el az agyagról szóló szöveget, majd az utána található állításokat. Döntsétek el, melyik igaz, melyik hamis! Jelöljétek I vagy H betűvel!

Az agyagművesség az egyik legősibb mesterség. Egyidős az emberi kultúrával.

Az agyag olyan finom szemcsés ásvány, amely sok vizet tud magába szívni. Nedves, képlékeny állapotban remekül alakítható, formálható, de száradás után keményé, rideggé válik. Végső állapotát az égetőkemencében kapja meg, ahol hat-nyolcszáz fokon kiégetik. Ekkor már cserép lesz belőle.

A nedves agyag kézzel formázható a legjobban. Az apró részletek kialakításához mintázófát használnak a szobrászok, az üregeléshez pedig mintázó gyűrűt készítenek maguknak. A cserépedények többségét korongozással készítik a fazekasok. A korongot régebben lábbal, ma már többnyire villanymotorral hajtják.

Az agyag, kiégetés után rugalmassá válik. _____

A cserépedényeket a szobrászok mintázóféval alakítják ki. _____

Az égetőkemencében nyeri el az agyag végső állapotát. _____

Az agyagművességet kb. hat-nyolcszáz éve ismerik az emberek. _____

Az agyag finom szemcsés ásvány. _____

LÁTVÁNY ÉS BENYOMÁS

Készítette: Kálmán Katalin

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Szóbeli és vizuális kifejezőképesség fejlesztése egy impresszionista festmény elemzése által
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom: beszédképesség SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: vizuális kultúra AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: tájképek, reprodukciók gyűjtése, elhelyezése az osztályban AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: a zene és a festmény hangulatának vizuális megjelenítése, a megfigyelt ecsetkezelési technika kipróbálása
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	TANULÁST SEGÍTŐ KÉPESSÉGEK: figyelem, emlékezet, szókincsfejlesztés

AJÁNLÁS:

A modul megvalósítását abban az időszakban javasoljuk, amikor dupla rajzóra van.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontjai a feladatokban való aktív részvétel, a megegyezésen alapuló helyes feladatmegoldás. Feltétlenül kiemelendők a kreatív megoldások.

TÁMOGATÓ RENDSZER:

Claude Monet: *Fasor Monet kertjében* című festménye (1901–1902)
Olaj, vászon 89x92 cm – Bécs Österreichische Galerie

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: 5-6 perc

1.

Zenehallgatás: Maurice Ravel: *Lúdanyó meséiből*, a Tündéri kert című részlet meghallgatása.

A tanító megkérdezi a gyerekeket, hogy a zene közben milyen színeket, illatokat, milyen évszakot, napszakot képzeltek el.

2. Szógyűjtés

A tanító megkérdezi a gyerekeket, hogy a zene és az elképzelt színek, illatok milyen érzéseket keltettek bennük.

A)

Gyűjtsenek a gyerekek a meghallgatott zene hangulatához illő szavakat!

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, beleérző képesség, esztétikai érzék, fantázia

MUNKAFORMA: frontális

B)

A tanító előre elkészített szókártyákat ad a gyerekeknek: bús, andalító, méla, harmonikus, kellemes, örvénylő, rideg, tajtékzó, félelmetes, halk, kavargó, borzongató, lomha, merengő, feszült, derűs stb.

A gyerekek válogassák ki azokat a szavakat, amelyek hangalakjuk, illetve jelentésük alapján a zenéhez kapcsolódnak.

(Amennyiben vannak olyan szavak, amelyeknek nem ismerik a jelentését, beszéljék meg azokat!)

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, beleérző képesség, esztétikai érzék, fantázia

MUNKAFORMA: frontális

II. MONET FESTMÉNYÉNEK MEGFIGYELÉSE

TERVEZETT IDŐ: 7-8 perc

A tanító megmutatja Claude Monet: *Fasor Monet kertjében* című festményének reprodukcióját. Meghallgatja a gyerekek első benyomásait a képről.

Segítő kérdések:

- Mit látsz a képen? Hogyan kapcsolódik a kép a meghallgatott zenéhez?
- Milyen évszakot, napszakot ábrázol?
- Miből látszik ez?
- Láthatóak-e a virágok külön-külön?
- Honnan tudjuk mégis, hogy virágokat látunk?
- Milyen színárnyalatokkal érzékeltette a festő a fényt és az árnyékokat?
- Hogy éreznéd magad ebben a kertben?

Tanári közlés: az impresszionista festők a környezetet mint benyomást, mint impressziót ábrázolták. A részletek aprólékos kidolgozása nélkül tudják visszaadni a látvány lényegét. Az alkalmazott technikák (vonalkák, pontok, foltok, színek) lelki állapotot is érzékeltetnek.

Figyeljük meg a képet, hogyan mozgatta a festő az ecsetet? (A kezünkkel utánozzuk a mozdulatot.)

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, esztétikai érzék, fantázia, szóbeli kifejező készség

MUNKAFORMA: frontális

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1-2 perc

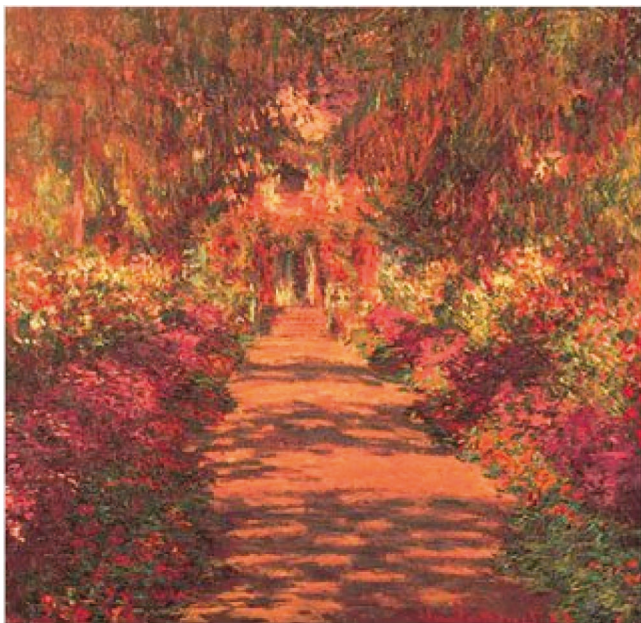
A gyerekek beszámolnak róla, hogy mennyire keltette föl az érdeklődésüket a megfigyelt kép, szívesen kipróbálnák-e a megfigyelt technikát saját munkájuk során.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás. Önismeret

MUNKAFORMA: frontális

MELLÉKLET

Claude Monet: *Fasor Monet kertjében* című festménye (1901–1902)
Olaj, vászon 89x92 – Bécs Österreichische Galerie

CLAUDE MONET

FELÜLETEK

Készítette: Kálmán Katalin

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Anyagok felületével kapcsolatos fogalmi rendszer megerősítése, bővítése
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – szókincsbővítés, szóbeli szövegalkotás, beszédképesség SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: vizuális kultúra – formák és felületek AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: különböző anyagú tárgyak gyűjtése AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: a tapintási élmények, s azok szóbeli megfogalmazásának vizuális megjelenítése különböző technikákkal
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	TANULÁST SEGÍTŐ KÉPESSÉGEK: megfigyelőképesség, gondolkodás, lényegkiemelés, sorba rendezés

AJÁNLÁS:

A modul megvalósítását abban az időszakban javasoljuk, amikor dupla rajzóra van.
Fontos a csoportmunkára alkalmas térelrendezés.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontjai a feladatokban való aktív részvétel, a megegyezésen alapuló helyes feladatmegoldás. A kreatív megoldások kiemelése.

TÁMOGATÓRENDSZER:

Paul Cézanne: *Hagymák, palack, pohár és tányér* (1895-1900) olaj, vászon, 66x82 cm kép reprodukciója

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: 3 perc

1. Kő–papír–olló játék

A gyerekek párban 10-szer lejátsszák a kő–papír–olló játékot. Közben számolhatják, hogy ki hányszor nyert.

A játék után néhány mondattal próbálják megfogalmazni a gyerekek, hogy miért nyer a kő az ollóval szemben, miért nyer az olló a papírral szemben, s miért nyer a papír a kővel szemben, s milyen tulajdonságok teszik ezt lehetővé?

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, együttműködés, szóbeli kifejezőkészség

MUNKAFORMA: páros, frontális

II. TÁRGYAK TULAJDONSÁGAI

TERVEZETT IDŐ: 12 perc

A tanító elmondja, hogy a körülöttünk lévő világ, az élőlények, tárgyak tulajdonságainak megismerését érzékszerveink összehangolt működése teszi lehetővé, s hogy a következő játékban is erre lesz szükség.

1. Tárgyak megfigyelése, jellemzése

A csoportok tálcákon letakarva kapnak hat-hét különböző anyagú tárgyat (az osztály által gyűjtött, esetleg a tanító által kiegészített tárgyak közül; legyen közöttük: üveg, kő, fa, textil, műanyag, papír, fém).

Csak a játék kezdetén nézhetik meg, hogy mi van a tálcán. A csoport tagjai egyesével kézbe vesznek egy-egy tárgyat, s arról mondanak olyan tulajdonságokat, amit érzékelnek. (pl. kemény, sima, érdes, puha, lágy...) Megmondják azt is, hogy milyen anyagból van.

Miután mindet sorra elmondták, állítsák keménységi sorrendbe azokat. Minden csoport mondja el az osztálynak a saját tárgyainak sorrendjét.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: megfigyelés, szóbeli kifejezőkészség, sorba rendezés

MUNKAFORMA: csoport

2. Paul Cézanne: *Hagymák, palack, pohár és tányér* című csendéletének megfigyelése, a látottak megbeszélése.

Segítő kérdések:

- Mit látsz a képen?
- Milyen anyagból készültek ezek a tárgyak?
- Melyik ezek közül a legpuhább, melyik a legkeményebb?
- Honnan tudjuk ezt?
- Mivel érzékelteti a festő az anyagok keménységét és a különböző felületi sajátosságokat?

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: megfigyelés, véleményalkotás, szóbeli kifejezőkészség, beszédbátorság

MUNKAFORMA: frontális

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1-2 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogyan érezték magukat játék közben, érdekesnek találták-e a feladatokat, bővültek-e az ismereteik.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás. Önismeret

MUNKAFORMA: frontális

MELLÉKLET

Paul Cézanne: *Hagymák, palack, pohár és tányér*
(1895-1900) olaj, vászon, 66x82 cm kép reprodukciója

MESEVILÁG

Készítette: Kálmán Katalin

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	Szövegalkotás fantázia alapján
IDŐKERET	15 perc
AJÁNLOTT KOROSZTÁLY	9–10 éves korosztály
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	TÁGABB KÖRNYEZETBEN: magyar nyelv és irodalom – szövegalkotás SZŰKEBB KÖRNYEZETBEN: vizuális kultúra – illusztráció AJÁNLOTT MEGELŐZŐ TEVÉKENYSÉGEK: indián eredetmesék olvasása; gyűjtőmunka: indiánokról szóló könyvek, híryanagok, képek, dísz tárgyak... gyűjtése. AJÁNLOTT KÖVETŐ TEVÉKENYSÉGEK: indián fejdíszek vagy karton totemoszlop, ékszer, íj készítése; az elkészült tárgyak kiállítása
A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	TANULÁST SEGÍTŐ KÉPESSÉGEK: figyelem, emlékezet, gondolkodás, lényegkiemelés, sorba rendezés, szókincsfejlesztés

AJÁNLÁS:

A modul megvalósítását abban az időszakban javasoljuk, amikor dupla rajzóra van.

Az indián kultúra iránt érdeklődő csoportoknak ajánljuk eredetmesék, indián legendák olvasása után. Fontos a csoportmunkára alkalmas térelrendezés.

ÉRTÉKELÉS:

Az értékelés legfőbb szempontjai a feladatokban való részvétel, a megegyezésen alapuló helyes feladatmegoldás. Feltétlenül kiemelendők a kreatív megoldások.

TÁMOGATÓRENDSZER:

Dornbach Mária: *A Tollas kígyó búcsúja. Közép- és dél-amerikai indián mesék és legendák. (Feldolgozások).* Amicus Kiadó, Budapest, 1989

Szabó Éva: *Amiről az indiánok mesélnek.*

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: 3 perc

Betűrejtvény

Minden csoport kap egy betűrejtvényt. Megpróbálják kitalálni a szavakat, s megfejtéseiket elhelyezik a táblán, jól látható helyen. Az osztály közösen megbeszéli, hogy mi lehet a kapcsolat a megfejtés szavai között. A rejtvény megfejtése: vadászat, törzsfőnök, zsákmány, tábortűz, békepipa, sátor

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: gondolkodás, szintetizáló képesség, fantázia

MUNKAFORMA: csoport; frontális

II. SZÖVEGALKOTÁS

TERVEZETT IDŐ: 10-12 perc

1. Szövegalkotás

A) Meselánc

A tanító arra kéri a gyerekeket, hogy közösen találjanak ki egy mesét, ami róluk szól, s melyben a megfejtés szavai legyenek a kulcsszavak. A szavak sorrendje a mesében szabadon választott. A történet lehet egy álom is, vagy bármilyen elképzelt történet. Az osztály egyik diákja elkezd mesélni a történetet, majd átadja valakinek, s az folytatja. Így alakítják ki közösen a mesét.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: fantázia, beszédbátorság, szóbeli kifejezőkészség

MUNKAFORMA: frontális

B)

Minden csoport kap néhány percet, hogy közösen megalkossák saját meséjüket, mely kulcsszavai a megfejtésként kapott szavak. A szavak sorrendje a mesében szabadon választott. Egy-két csoport, az osztály előtt is elmondhatja megoldását.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: fantázia, beszédbátorság, szóbeli kifejezőkészség

MUNKAFORMA: csoport

III. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: kb. 1-2 perc

A gyerekek beszámolnak róla, hogy érdekesnek tartották-e a közös mesemondást, s mennyire sikeresen oldották meg a feladatot.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, gondolkodás. Önismeret

MUNKAFORMA: frontális

MELLÉKLET

A rejtvény megfejtése: vadászat, törzsfőnök, zsákmány, tábortűz, békepipa, sátor

Betűrejtvény:

VAATDSZÁ
TÖRNÖKZSFŐ
MÁZSÁKNY
TÚTRÁBOZ
PBKEIPAÉ
ORÁTS

